

ΤΑ ΠΡΟΦΗΤΙΚΑ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ

ΤΗΣ Σ'. ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΔΟΣ.

Τὰ προφητικά ἡμερολόγια τὰ ὅποια ἕως τὴν σήμερον τοσοῦτον προθύμως ἀγοράζονται καὶ ἀναγινώσκονται ὑπὸ τῶν πολλῶν, δὲν εἶναι ἐπινόημα τοῦ διασήμευ ἀστρονόμου Καζαμίας. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους οἱ ἄνθρωποι ἤρχισαν νὰ παρατηρῶσι τὰ διάφορα τῆς φύσεως φαινόμενα, τακτικὰ καὶ ἔκτακτα, καὶ νὰ ἀποδίδωσιν εἰς αὐτὰ τοιαύτην ἢ τοιαύτην σημασίαν. Οἱ Χαλδαῖοι, οἱ Βαβυλώνιοι, οἱ Ἑτροῦσκοι, οἱ Ἕλληνες, οἱ Ῥωμαῖοι, εἶχον ἑκάτεροι ἀστρονόμους καὶ ἡμερολογίων συντάκτας, οἵτινες ἀπέκτησαν φήμην οὐδὲν ἥττον πολύκροτον τῆς φήμης τοῦ Ἰταλοῦ ἀστρολόγου τῶν νεωτέρων χρόνων· τὸν Ζωροάστρην, τὸν Πετόσιριν, τὸν Τάρχωνα, τὸν Ἀντίγονον, τὸν Ἡλιόδωρον, καὶ Ἀσκλατίωνα, καὶ Δαψὸν τὸν Θηβαῖον, καὶ Πολλῆν, καὶ τὸν θειότατον Πτολεμαῖον, καὶ Καπίτωνα, καὶ Φωντήιον, καὶ Ἀπουλήιον, καὶ Βικέλλιον, καὶ Λαβεῶνα, καὶ Φιγούλον, καὶ Πλίνιον τὸν φυσικὸν καὶ πολλοὺς ἄλλους. Οὐχὶ μόνον προφητικά ἡμερολόγια εἶχον πολλὰ, ἀλλὰ καὶ ἀμφισβήτησις ἐγί-

νετο ἔκτοτε ὅπως καὶ σήμερον περὶ τῆς ἀξίας τῶν προφητειῶν τούτων, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι σήμερον οὐδεὶς σπουδαῖος ἀνὴρ τολμᾷ νὰ εἴπῃ ὅτι πιστεύει εἰς τὴν ἀδιάκοπον συνάφειαν τῶν φυσικῶν φαινομένων πρὸς τὰ πράγματα τοῦ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ ἡμῶν βίου, ἐνῶ τὸ πάλαι, ἐὰν ὑπῆρχόν τινες οἱ ἐμπαίζοντες τὴν φημιζομένην ἐκείνην κοινωνίαν, μάλιστα δὲ οἱ στωϊκοὶ φιλόσοφοι, πολλοὶ ἀφ' ἑτέρου καὶ ὀνομαστοὶ ἐπὶ τῇ ἐπιστήμῃ αὐτῶν ἄνδρες δὲν ἐδίσταζον νὰ ὑποστηρίζωσιν ἐκ παντὸς τρόπου τὴν τοιαύτην δοξασίαν.

Δὲν πρόκειται ἐνταῦθα, ἐννοεῖται, νὰ γράψωμεν ἱστορίαν πλήρη περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ γενέσεως τῆς θαυμαστῆς ἐκείνης ἐπιστήμης, ἥτις κατεδαυκάλισε τὴν νεαρὰν ἡλικίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἔχει πολὺ περισσοτέρους ὁπαδοὺς παρ' ὅτι συνήθως νομίζεται. Θέλομεν περιορισθῇ εἰς τὸ νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν ἡμερολογίων τὰ ὅποια ἦσαν ἐν χρήσει ἐν τῇ ἑκτῇ ἑκατονταετηρίδι καὶ τῶν ὁποίων τινὰ ἔχουσι παράδοξον ἀναλογίαν πρὸς τοὺς σημερινοὺς Καζαμίας. Τὰ ἡμερολόγια ταῦτα διεσώθησαν εἰς ἡμᾶς ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Λυδοῦ, ἀνδρὸς σοφοῦ ἀκμάσαντος ἐν τῇ ἑκατονταετηρίδι ἐκείνῃ, γράψαντος πραγματείαν σπουδαίαν περὶ ἀρχῶν τῆς Ῥωμαίων πολιτείας, καὶ ἄλλας τινὰς ἐχούσας ὀλιγωτέραν πραγματικὴν ἀξίαν καὶ ιδίως τὴν «περὶ διοσημειῶν», ἥτις περιλαμβάνει τὰ περὶ ὧν πρόκειται ἐνταῦθα ἡμερολόγια. Καὶ πρῶτον διαλαμβάνει περὶ τῆς ἐπιρροῆς εἰς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα τῶν διαφόρων κομητῶν, ἔπειτα τῆς σελήνης κατὰ τοὺς διαφόρους μῆνας τοῦ ἔτους καὶ τὰς ποικίλας αὐτῆς χροιάς καὶ θέσεις· μετὰ ταῦτα περὶ βροντῶν καθ' ἕκαστον μῆνα, μεθ' ὃ ἐπισυνάπτει ἐν ἐκτάσει καὶ ὁλόκληρον ἡμερολόγιον περὶ τῆς σημασίας ἣν ἔχει καθ' ἑκάστην τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέραν ἢ βροντὴν. Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἐπιγράφεται

« ἐφήμερος βροντοσκοπία, τοπικὴ πρὸς τὴν σελήνην, κατὰ τὸν Ῥωμαῖον Φιγοῦλον, ἐκ τῶν Τάγητος, καθ' ἐρμηνείαν πρὸς λέξιν ».

Ὡς ἐπὶ παραδείγματος παραθέτομεν ἐνταῦθα ἀποσπάσματα τινα τοῦ ἡμερολογίου τούτου, τὸ ὅποῖον ἄρχεται ἀπὸ τοῦ μηνὸς Ἰουνίου καὶ ἀπολήγει εἰς τὸν μῆνα Μάϊον.

ΜΗΝΙ ΙΟΥΝΙΩ.

Σελήνης Α'. Ἐὰν βροντήσῃ, τῶν καρπῶν εὐφορία ἔσται, ἐξηρημένων κριθῶν· νοσήματα δὲ ἐπισφαλῇ τοῖς σώμασι ἐπισκῆψει.

Β'. Ἐὰν βροντήσῃ, ταῖς μὲν ὠδινούσαις ἀπαλλαγὴ μᾶλλον ῥαδία· τοῖς δὲ θρέμμασι φθορά· ἰχθύων γε μὴν ἀφθονία ἔσται.

Καὶ οὕτω καθεξῆς καθ' ἐκάστην ἡμέραν καταδεικνύει ποῖον θέλει εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς βροντῆς ἐὰν τοιαύτη συμβῇ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Ἐὰν βροντήσῃ λ. χ. τὴν ἐνδεκάτην φεβρουαρίου θέλει ἐπέλθῃ εὐτοκία γυναικῶν· ἐὰν τὴν δεκάτην τρίτην, στάσις πολιτικὴ· ἐὰν τὴν πέμπτην αὐγούστου, αἱ γυναῖκες θέλουσιν ἀποβῇ συνετώτεραι· ἐὰν τὴν τριακοστὴν σεπτεμβρίου, ἀπὸ χειρόνων ἐπὶ τὰ κρείττω τὰ κοινὰ μεταβάλλονται· ἐὰν ὁμως τὴν πρώτην ὀκτωβρίου, κακὸς τύραννος ἀπειλεῖται εἰς τὰ πράγματα. Φαίνεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔπασχον τότε δεινῶς ἀπὸ τῶν μυῶν, διότι τὸ ἡμερολόγιόν μας ἀναφέρει συχνότατα ποία βροντὴ συνεπάγεται τὴν αὔξησιν καὶ ποία τὴν φθόραν αὐτῶν· ἐὰν βροντήσῃ τῇ εἰκοστῇ πρώτῃ νοεμβρίου, οἱ μύες φθαρήσονται· ἐὰν δὲ τῇ δεκάτῃ τετάρτῃ ἰανουαρίου, τοῦτο σημαίνει μυῶν γέννησιν, καὶ ἐὰν τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ, μυῶν πλῆθος· καὶ ἐὰν τῇ εἰκοστῇ δευτέρᾳ ἀπριλίου, φθορὰν μυῶν· καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὡσαύτως πολλὴ ἀξία ἀπεδίδετο καὶ εἰς τὴν τύχην τῶν ἰχθύων· διότι ἐὰν βροντήσῃ τῇ εἰκοστῇ ὀγδόῃ ἰανουαρίου, οἱ ἰχθύες ἐπιδύσουσιν· ἐὰν τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ φεβρουαρίου, ὀλεθρον ἰχθύων

σημαίνει· ἐὰν δὲ τῇ δεκάτῃ τρίτῃ μαρτίου, οἱ ἰχθύες ἐπιδώσουσι, καὶ πάλιν ἐὰν τῇ εἰκοστῇ ὀγδόῃ, ἀφθονία ἰχθύων ἔσται. Ἐὰν ὅμως τῇ δωδεκάτῃ ἀπριλίου, φθορὰν ἰχθύων δηλοῖ· εἰ δὲ βροντήσῃ τῇ ἐβδόμῃ μαΐου, ἰχθύων ἀφθονία ἔσται, ἐὰν ὅμως τῇ δωδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνός, φθορὰ ἰχθύων ἔσται.

Ὁ συγγραφεὺς ἡμῶν ἐπιμένει πολὺ εἰς τὴν βροντοσκοπίαν. Εἵπομεν ἄνωτέρω ὅτι πρὸ τοῦ πρὸ μικροῦ ἀναφερθέντος ἡμερολογίου ἐπραγματεύθη περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν βροντῶν καθ' ὅσον συμβαίνουσιν ἐν γένει καθ' ἕκαστον μῆνα· καὶ ὡς βάσιν τοῦ μηνολογίου τούτου εἶχε λάβει ἐκεῖ τὰς τοῦ ἡλίου τροπὰς. Ἦδη δὲ μετὰ τὸ ἡμερολόγιον ἐκτίθησιν, ἐτέραν βρόντοσκοπίαν μηνολογικὴν ἐκ τῶν Φωντηίου τοῦ Ῥωμαίου κατὰ τὰς τροπὰς τῆς σελήνης. « Σελήνης ἐχούσης τὸν Αἰγόκερων εἰ ἐν ἡμέρᾳ βροντὴ γένηται, τύραννον ἐπαναστήσεσθαι ἀπειλεῖ τοῖς ἀπὸ τῆς στενῆς θαλάσσης ἄχρι Νείλου χωρίοις· ἐκπεσεῖν δὲ ὅμως αὐτὸν τῆς ἐγχειρήσεως. Οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ τῶν ἐπιτηδείων ἔσται ἐλάττωσις. Ὑπονοστήσει δὲ καὶ ὁ Νεῖλος, καὶ διχόνοια ἔσται τέκνοις πρὸς γονεῖς, καὶ παραχαὶ τῶν ἀρχόντων ἐνίοις. Πέρσαι δὲ καὶ οἱ τῆς Εὐρώπης τὸ δυτικὸν ἔχοντες ἡρεμήσουσιν. Εἰ δὲ νυκτὸς, ἔθνη βάρβαρα κατ' ἀλλήλων ἐξενεχθήσεται, καὶ δογματῶν ἕνεκα τὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς εἰρήνης σαλευθήσεται, καὶ τόπους δὲ τινὰς τοῦ πολιτεύματος πολέμιοι πρὸς βραχὺ καλέξουσιν. Ἀρχοντες ἐκ τῶν δυτικῶν ὀρμώμενοι ἡγήσονται παρανόμως τῶν κοινῶν. Δυσδαίμονες δὲ ἔσονται οἱ τῶν ἀνθρώπων πλείους, καὶ χειμῶνες πικροὶ, καὶ ναυάγια, καὶ σάλιοι σφαλεροί. »

Καὶ οὕτω ἐξακολουθεῖ ἡ μηνολογικὴ αὕτη βροντοσκοπία ὀρίζουσα, τί θέλει συμβῆ περὶ τὰ ἀνθρώπινα καὶ τὰ φυσικά, ἐὰν βροντήσῃ ἡμέραν ἢ ἐὰν βροντήσῃ νύκτα, σελήνης ὑδροχόῳ

οὔσης· σελήνης ἰχθύσιν οὔσης· σελήνης οὔσης κριῶ, σελήνης οὔσης ταύρω· σελήνης οὔσης διδύμοις, σελήνης οὔσης καρκίνω· σελήνης οὔσης λέοντι· παρθένω· ζυγῶ· σκορπίω· καὶ τοξότη.

Μετὰ τὰς διαφόρους ταύτας βροντοσκοπίας ἔρχεται ἡ περὶ κεραυνῶν πραγματεία· καθ' ὅσον συμβαίνουσι τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα μῆνα καὶ καθ' ὅσον ἐνσκήπτουσιν ἐπὶ γῆς· ἢ ἐπὶ ποταμῶν· ἢ ἐπὶ θαλάσσης· ἢ ἐν πολιτικῷ ἢ δημοσίῳ τόπῳ· ἢ ἐπὶ τείχους· ἢ καθ' ἱεροῦ· ἢ κατ' ἀγαλμάτων.

Ἀξιοσημεῖωτον δὲ καὶ τὸ περὶ σεισμῶν κεφάλαιον. Τοὺς σεισμοὺς ἀποδίδει ὁ Λυδὸς πρὸ πάντων μὲν εἰς τὴν τοῦ καταγείου πυρὸς ἐξαραιώσιν· κατὰ δεύτερον δὲ λόγον τῇ ἐπιδρομῇ τῆς θαλάσσης εἰς τοὺς σπαραγγώδεις τόπους. Συνεργεῖ δὲ κατ' αὐτὸν καὶ πολυομβρία χειμῶνος καὶ θέρους ἀνομβρία. α Ἡ μὲν γὰρ πιλοῦσα τὴν γῆν καὶ εἰς τὸ βάθος ἀπωθουμένη τὸ πνεῦμα, ἀρχὴν αὐτῷ θλίψεως παρασκευάζει, ἡ δὲ ἐπισπωμένη καὶ σύρουσα. Τῶν δὲ σεισμῶν οἱ μὲν εἰσιν ἐπικλίνται οἱ δὲ βράσται, ἐπικλίνται μὲν οἱ κυματηδὸν ἐπὶ τὰ πλάγια σείοντες, βράσται δὲ οἱ τινάσσοντες καὶ σείοντες ἄνω καὶ κάτω. Εἰσὶ δ' αὐτῶν οἱ μὲν ῥῆκται, οἱ δὲ σεισται μόνον, οἱ δὲ ἰζηματῖαι, καὶ σεισται μὲν οἱ τρόμον τινὰ τῆς γῆς ἢ καὶ σύμπτωσιν τῶν δεδονημένων ἐργαζόμενοι, ἰζηματῖαι δὲ οἱ τοῖς κοιλώμασι τὴν ὑπερκειμένην εἰσκαθίζουσι γῆν, ῥῆκται δὲ οἱ τὰς κατὰπόσεις καὶ τὰ χάσματα διαπηδώσης τῆς γῆς ἀποσχίζοντες. Ἔτι τῶν ῥηκτῶν οἱ μὲν πνεύματα ἀναβάλλουσιν, οἱ δὲ ὑγρὰ καὶ πηλὸν, οἱ δὲ μυκήματα, ἐνίοτε μὲν σὺν σεισμῷ. Ἐνίοτε δὲ καὶ ἄνευ τούτου πηλούμενον τὸ πνεῦμα καὶ μετεμπίπτον βρόμον τε καὶ φόφον ῥηγνυμένων τινῶν (ὡς εἰκὸς) ὑπὸ γῆν πετρῶν ποιεῖ. Συμβαίνουσι δ' ὡς ἐκ πλείονος ἐν ἔαρι ἢ ἐν μετοπώρῳ, καὶ νηγεμῖα μᾶλλον ἢ ἀνέμων φορᾷ, περὶ πλειάδος καὶ ἀρκτούρου ἐπιτολήν. β

Καὶ ἐνταῦθα ἐπανερχεται ὁ συγγραφεὺς εἰς τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ, ὅτι τὰ φυσικὰ ταῦτα γεγονότα ἔχουσι πολλὴν κοινωνίαν πρὸς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, οὕτω πως ἐκφέρων τὴν δοξασίαν ταύτην. « Ταῦτα μὲν ἂν τις πρὸς τὰς φυσικὰς ἐννοίας ἀφορῶν εἰκονίσῃ, προνοία δὲ ὅμως καὶ ἐπισκοπῇ τῆς δίκης πάντα γίνεται. Οὐ γὰρ εἰκῇ, ἐπεὶ τόδε τὸ πᾶν νόμοις μὲν φυσικοῖς συγκρατεῖται, προνοία δὲ Θεοῦ καὶ λόγῳ σιγῇς ἐπέκεινα διοικεῖται. Ὅθεν οὐ μόνον αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς οἱ σεισμοὶ βλάπτουσι τοὺς καθ' ὧν συμβαίνουσιν, ἀλλὰ μὴν καὶ ἄλλων πόρρω που τόπῳ τε καὶ χρόνῳ μεριζομένων γίνονται μηνυταὶ οὐ μετρίων κακῶν. Ὅτι δὲ οὕτω καὶ οὐκ ἄλλως τὴν τυχηράν ὁ περὶ αὐτῶν λόγος φεύζεται σύμβασιν, ἐκ τῶν ὑποκειμένων γινῶναι δυνατόν. Αὐτὸς γὰρ Βικέλλιος ὁ Ῥωμαῖος ἐκ τῶν Τάγητος στίχων (περὶ οὗ καὶ Ἀπουλήϊος ὕστερον πλατεῖ καὶ ἐλευθέρου ποδὸς ἀφηγήσατο λόγῳ) ταῦτα ῥήμασιν αὐτοῖς καθ' ἐρμηνείαν φησίν. »

Μετὰ δὲ ταῦτα ἔρχεται ἡ ἐξήγησις ἐκάστου σεισμοῦ καθ' ὅσον συμβαίνει τὸν δεῖνα ἢ δεῖνα μῆνα. Ἐὰν ἠθέλομεν λ. χ. ζητήσῃ τὴν σημασίαν τοῦ φοβεροῦ σεισμοῦ ὅστις πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, τὸν μῆνα ἰανουάριον, ἀνέτρεψε τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς δυστυχοῦς νήτου Κεφαλληνίας, ἠθέλομεν εὔρει κατὰ τὸ προφητικὸν τοῦτο μηνολόγιον ὅτι ἢ τε Μικρὰ Ἀσία καὶ ἡ Μακεδονία καὶ ἡ Θράκη θέλουσι ταραχθῇ καὶ ὅτι δεινοὶ θέλουσιν ἐπέλθαι ἐμφύλιοι πόλεμοι.

Ἡ πραγματεία τοῦ Ἰωάννου τοῦ Λυδοῦ ἀπολήγει εἰς τελευταῖόν τι ἡμερολόγιον ἐπιγραφόμενον· « Ἐφήμερος τοῦ παντός ἐνιαυτοῦ, ἡγουν σημείωσις ἐπιτολῶν τε καὶ δυσμῶν τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ φαινομένων ἐκ τῶν Κλαυδίου τοῦ Θούσκου καθ' ἐρμηνείαν πρὸς λέξιν. » Τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο ἀρχόμενον ἀπὸ τῆς Α' ἰανουαρίου καὶ ἀπολήγον εἰς τὴν 31 δεκεμβρίου σημειοῦ

καθ' ἐκάστην ἡμέραν τὴν θέσιν τοῦ ἡλίου καὶ τῶν διαφόρων ζωδίων, καὶ τὸν ἄνεμον τὸν πνέοντα, καὶ τὴν βροχὴν καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὡς ἐπὶ παραδείγματος παραθέτομεν ἐνταῦθα τὰς πρώτας δέκα ἡμέρας τοῦ ἡμερολογίου τοῦ ἰανουαρίου μηνός.

«Ἰανουάριος, α. Καλένδαις ὁ ἥλιος ὑψοῦται, ὁ δ' αἰτὸς σὺν τῷ στεφάνῳ δύεται.

Β'. Τῇ πρὸ δ' νωνῶν ἰανουαρίων ὁ μὲν ἥλιος πηδᾷ, τὸ δὲ μέσον τοῦ καρκίνου δύεται, καὶ οἱ ἄνεμοι ἐναλλάττονται.

Γ'. Τῇ πρὸ γ' νωνῶν τὸ λοιπὸν τοῦ καρκίνου δύεται, καὶ τροπὴ τοῦ αἰέρος ποικίλη.

Δ'. Τῇ πρὸ α' τὸ μέσον τοῦ χειμῶνος καὶ νότος πολὺς, εἴτα καὶ βορρᾶ συνεχεῖς· καὶ ὁ δελφίς ἀνίσχει ἅμα τῷ κυνὶ περὶ τὸν ὄρθρον.

Ε'. Νώναις ἰανουαρίαις ἡ λύρα ἀνίσχει, καὶ ὁ μὲν αἰτὸς δύεται, ὁ δὲ δελφίς ὅλος ἐπιτέλλει· καὶ εἰκότως ἀνεμομαχία.

ΣΤ'. Τῇ πρὸ η' εἰδῶν ἰανουαρίων ἐν μὲν ἑσπέρα ὁ αἰτὸς δύεται, νότος δὲ πνεῖ.

Ζ'. Τῇ πρὸ ζ' εἰδῶν ἀπαρκτίας καὶ βορέας κατὰλληλος.

Η'. Τῇ πρὸ ς' εἰδῶν οἶκος Ἄρεως· νότος ἅμα καὶ ζέφυρος· ὁ δὲ αἰγόκερος ἄρχεται. Βροχὴ τε ἅμα, καὶ ἐν ἑσπέρα νότος πυκνός.

Θ'. Τῇ πρὸ ε' εἰδῶν νότος καὶ ὄμβρος.

Ι'. Τῇ πρὸ δ' εἰδῶν ὁμοίως· ὁ δὲ νότος βιαιότερος. »

Διὰ τὴν ἐνισχύσιν δὲ τὴν πίστιν τοῦ ἀναγνώστου εἰς τὴν ἀκρίβειαν τῶν μετεωρολογικῶν παρατηρήσεων τοῦ ἡμερολογίου τούτου ὁ συγγραφεὺς ἡμῶν παρατηρεῖ ἐν ἐπιλόγῳ, ὅτι ταῦτα ἐβεβαιώθησαν οὐχὶ μόνον ὑπὸ τοῦ Κλαυδίου ἐκ τῶν παρὰ Θούσκους ἱερῶν, ἀλλ' ὅτι συμφωνοῦσι πρὸς τὰς παρατηρήσεις ταύτας καὶ Εὐδοξός τε ὁ πολὺς, Δημόκριτος πρῶτος αὐτῶν· Βάρρων

τε ὁ Ῥωμαῖος, Ἰππαρχος, Μητροδωρος καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ Καῖσαρ. Ἀλλὰ καὶ πάλιν φαίνεται ἔχων δισταγμούς τινας καὶ παρατηρεῖ λοιπὸν ὅτι τινὲς ἀπαιδευτῶς φερόμενοι ἀξιοῦσι « μὴ ἐπὶ παντὸς τόπου τὰ αὐτὰ πρὸς τῶν ἐπιτολῶν ἢ δύσεων τῶν ἄστρον ἐνεργεῖσθαι. » Ὅθεν ἐπιχειρεῖ νὰ ἀπαλλάξῃ διὰ βραχέων τοὺς ἀντιμαχομένους τούτους τῆς πλάνης αὐτῶν ἐπιφέρων· « Τῶν τοίνυν ζωδίων ὑφ' ἐν μὲν τῶν ὅλων πλανωμένων οὐρανὸν διειληφότων, οὐκ ἐξ ὅλου δὲ τὰ αὐτὰ ἀλλήλοις ἐπὶ γῆν ἐνεργούντων, ἐπιτηρεῖν δεῖ ποῖά τινα τῶν ἐπὶ γῆς κλιμάτων ὑπὸ ποίῳ ζωδίῳ τέτακται τελεῖν· οὕτω γὰρ ἂν τ' ἀληθὲς τοὺς μὴ πρὸς ἀπέχθειαν ζητοῦντας οὐ φεύζεται. »

Ἐκ τῶν προηγουμένων συνάγεται ὅτι καθὼς καὶ προοιμιαζόμενοι παρετηρήσαμεν ὑπῆρχον μὲν καὶ τὸ πάλαι πολλοὶ μὴ πιστεύοντες εἰς τὰ προφητικὰ ἡμερολόγια, μεταξὺ ὅμως τῶν πιστευόντων κατετάσσοντο πολλοὶ ἐπιστήμονες ἄνδρες, ὅπερ εἰς τοὺς ἡμετέρους χρόνους δὲν συμβαίνει. Ἐντεῦθεν δὲ τὰ ἀρχαῖα ἡμερολόγια συνετάσσοντο οὐχὶ βεβαίως ἐπιστημονικώτερον ἢ σήμερον, διότι περὶ ἐπιστήμης ἐνταῦθα λόγος δὲν εἴμπορεῖ νὰ γίνῃ, ἀλλὰ συστηματικώτερον οὕτως εἰπεῖν· ἐνῶ τὰ καθ' ἡμᾶς ἡμερολόγια εἶναι ἀποκυήματα πῆς ἐλευθέρας καὶ ἀχαλινώτου φαντασίας ἐνὸς ἐκάστου τῶν γραφόντων αὐτὰ προφητῶν. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ συστηματοποίησις αὕτη τῶν ἀρχαίων ἡμερολογίων δὲν περιποιεῖ εἰς αὐτὰ οὐδεμίαν πραγματικὴν ἀξίαν· ἀπ' ἐναντίας ἐκ τῶν ἀγώνων οἵτινες κατεβάλλοντο τότε ἵνα δοθῇ φαινομένη τις ἐπιστημονικὴ χροιά εἰς τὰ ἡμερολόγια ταῦτα, κατάδηλον γίνεται μόνον ὅτι ἡ πλάνη ὑπῆρχε μεγαλειτέρα καὶ ὅτι σήμερον ἡ πλάνη αὕτη περιορίζεται μόνον εἰς τὸν ἀνεπιστήμονα ὄχλον. Θέλει ἄρα γε ἐπέλθῃ καιρὸς καθ' ὃν θέλει σωφρονίσῃ ὡς πρὸς τοῦτο ὁλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος; Ἀς τὸ ἐλπί-

ζωμεν· ἂν καὶ πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι πρὶν ὁ πολὺς τῶν ἀνθρώπων ὄμιλος παύσῃ τοῦ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν φυσικῶν φαινομένων πρὸς τὰ καθημερινὰ τοῦ βίου πράγματα, δέον ν' ἀπαλλαγῇ πολλῶν ἄλλων προχειροτέρων προλήψεων καὶ δοξασιῶν θρησκευτικῶν, πολιτικῶν, καὶ κοινωνικῶν. Ὡστε πολὺ φοβούμεθα ὅτι ἐπὶ μακρὸν ἔτι χρόνον τὰ προφητικὰ ἡμερολόγια θέλουν ἔχει οὐκ ὀλίγους τοὺς ἀγοράζοντας, τοὺς ἀναγινώσκοντας, τοὺς πιστεύοντας εἰς αὐτὰ καὶ τοὺς ἐκμεταλλευομένους τὴν τοιαύτην τῶν πολλῶν εὐπιστίαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ.